

2023
-
2026

Paimion kaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelma

Paimion kaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelman hyväksyi kaupunginvaltuusto 7.6.2023

Kirjoittaja: Laura Paarala

Kuvat: Laura Paarala

Julkaisija: Paimion kaupunki, 2023

Sisältö

Paimion kaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelma

2023-2026

Kestävät hankinnat

6

Viisas liikkuminen

8

**Resurssiviisaus ja
materiaalikierto**

10

Luonnon monimuotoisuus

12

Toimintakulttuurin muutos

14

Ohjelman seuranta

16

Aluksi

Ilmasto- ja ympäristöohjelman tarkoituksena on viitoittaa Paimiota kohti uutta, kestävämpää tulevaisuutta. Paimion kestävä kehitys mukainen strateginen tavoite on olla ympäristöystävällinen, turvallinen ja puhdas kaupunki, jossa yhdistyvät luonnonläheisyys, kiertotalousosaaminen ja kaupungin kehittyminen pienemmän hiilijalanjäljen kaupunkina.

Paimion kaupunki liittyi Hiilineutraalit kunnat eli Hinku-hankkeeseen vuoden 2019 lopulla ympäristöohjelmaan asetetun tavoitteen myötä. Hinku-kuntana Paimio on sitoutunut tavoittelemaan 80 prosentin päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Valtuusto päätti syksyllä 2022, että kaupunki solmii kunta-alan energiatehokkuussopimuksen (KETS), joka on työ- ja elinkeinoministeriön, Energiaviraston ja Kuntaliiton välinen sopimus energian tehokkaammasta käytöstä kunta-alalla vuosina 2017–2025. Sopimuksen tavoitteena on liittää energiatehokkuus sekä pyrkimys uusiutuvan energian osuuden lisäämiseen osaksi kunnan toimintaa ja sen käytössä olevia tai käyttöön otettavia johtamisjärjestelmiä. Liittyjä asettaa vuodelle 2025 energiansäästö tavoitteen, joka vastaa 7,5 % sen energiankäytöstä.

Ilmastomuutos ja luontokato ovat toisiaan kiihdyttäviä kriisejä, mutta samalla ilmastotyö, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen sekä kiertotalous ovat toisiaan tukevia ja vahvistavia toimia. Hyvinvoivaan luontoon sitoutuu hiiltä ja monimuotoinen ympäristö sopeutuu paremmin muuttuvaan ilmastoon. Kestävät ratkaisut energian, hankintojen ja liikkumisen suhteen sekä kiertotalousosaaminen edistävät ilmastotyötä ja samalla turvaavat luontoa ja meitä. Ympäristö- ja ilmastovastuullisuus, kaupungin elinvoimaisuus ja yritysmyönteisyys voidaan asettaa toisiaan tukeviksi tavoitteiksi. Puhdas ympäristö ja kestävä kaupungin toiminta luovat elinympäristön, jossa Paimiossa on hyvä elää ja yrittää.

Ympäristö- ja ilmastotavoitteiden huomioiminen kaupungin toiminnassa on paitsi koko maan laajuinen trendi, myös välttämätön edellytys sille, että kaupungin strategiassa 2023–2026 oleva visio Paimiosta Varsinais-Suomen vetovoimaisimpana kaupunkina toteutuu. Lisäksi muutoksiin varautuminen ja sopeutuminen on lähes poikkeuksetta halvempaa kuin jälkeenpäin korjaaminen.

Ilmasto- ja ympäristöohjelma on laadittu vuorovaikutteisesti asukkaiden ja kaupungin päättäjien sekä työntekijöiden kanssa. Ohjelman laatimisen aikana on järjestetty työpaja päättäjille sekä asukaskysely, esittelyt kaikissa lautakunnissa, kaupunginhallituksessa ja -valtuustossa sekä keskusteltu tavoitteista käytännössä toteuttavien tahojen kanssa. Asukaskyselyn tulokset ovat luettavissa Paimion kaupungin verkkosivuilta. Lisäksi Varsinais-Suomen kestävä kehitys ja energia-asioiden asiantuntijaorganisaatiota Valoniaa on käytetty apuna ohjelman laatimisessa.

Johdanto

Paimion kaupungin ympäristöohjelmakaudella 2019–2022 onnistuttiin mm. toteuttamaan kevyen liikenteen väylä Tammisiltaan, siirtymällä käyttämään uusiutuvilla energialähteillä tuotettua sähköä, kehittämään kiertotalouspuistoa ja mahdollistamaan yritystoiminta alueella sekä toteuttamaan hankkeita luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

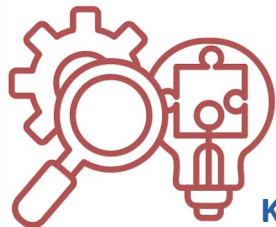
Kaikkia tavoitteita ei kuitenkaan vielä saavutettu viime ohjelmakaudella. Toteuttamatta jäivät mm. metsien hiilinielujen selvittäminen ja turvaaminen sekä vähintään sanallinen ympäristövaikutusten arviointi kaikessa päätöksenteossa. Monia tavoitteiden sisältämiä toimenpiteitä saatiin kuitenkin aloitettua, kuten sähköautopilotti, 50/50 energiansäästömenetelmä koulussa ja siirtymä kohti jatkuvan kasvatuksen metsäalueita. Näiden tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutusta jatketaan nykyisessä ilmasto- ja ympäristöohjelmassa.

Ilmasto- ja ympäristöohjelma linkittyy myös muihin toimenpideohjelmiin ja kaupungin strategiaan. Yhteyksiä ohjelmien välillä vahvistamalla tuetaan tärkeitä tavoitteita ja vältetään niiden päällekkäisyyksiä. Paimion kaupungin strategiassa 2023–2026 linjataan, että Paimio on ympäristöystävällinen kaupunki, jossa on puhdas luonto. Strategian suunnitelmassa puhutaan mm. Föli-joukkoliikenteeseen liittymisestä, lähijunaliikenteestä ja työsuuhdepolkupyörien käyttöönotosta. Ilmasto- ja ympäristöohjelman on tärkeää olla linjassa kaupungin strategian kanssa, jotta molempien tavoitteet tukevat toisiaan ja vievät Paimiota aallon harjalla kohti visioiden mukaista hyvän elämän mahdollistavaa ja vetovoimaista kaupunkia.

Paimion jalankulun ja pyöräilyn edistämishjelma 2021–2026 linkittyy vahvasti ilmasto- ja ympäristöohjelman viisas liikkuminen -teemaan. Molempien ohjelmakausi päättyy vuonna 2026 ja tukemalla jo käynnissä olevan Paimion jalankulun ja pyöräilyn edistämishjelman tavoitteita vältetään kahden ohjelman päällekkäisiltä tavoitteilta. Edistämishjelmassa visiona on edistää kävelyä ja pyöräliikennettä Paimiossa johdonmukaisesti ja näkyvästi, jotta jalankulku- ja pyörämatkat lisääntyvät nykyisestä 30 % vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteena on mm., että asukkaiden liikkumisen lisääntymisellä saavutetaan terveys- ja hyvinvointihyötyjä ja yhdyskuntarakenne sekä liikennejärjestelyt kannustavat kestävään ja vähäpäästöiseen elämäntapaan.

Paimionjoki-yhdistys on laatinut Paimionjoki paremmaksi III-toimenpideohjelma vuosille 2022–2027, jossa linjataan toimia joen tilan parantamiseksi. Ohjelmassa on esitetty mm. maa- ja metsätalouden vesienhoidon toimenpiteitä, vesistökuunnostuksia, arvokkaiden luontokohteiden kuten Paimionjokilaakson hoitoa ja joen ravinnekuormituksen vähentämistä. Ohjelma linkittyy Paimion ilmasto- ja ympäristöohjelman luonnon monimuotoisuus -teemaan. Kaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelma edistää omalta osaltaan Paimionjoki-yhdistyksen Paimionjoki-ohjelmassaan asettamia tavoitteita.

Kestävät hankinnat

Kaupungin hankinnat ovat kestäviä ja elinkaari-, ympäristö- ja ilmastovaikutuksia arvioidaan hankintoja tehtäessä.

Hankinnat ovat merkittävä osa kaupungin toimintaa ja ne toimivat myös osana kaupungin talous- ja elinkeinopolitiikkaa. Hankintaohjeeseen lisätään oma kappale ympäristönäkökulmien huomioimisesta, jotta hankintojen ympäristövaikutukset ja kestävyys tulevat konkreettisemmin huomioitua.

Hankintaohjeen käyttö ulotetaan osaksi koko kaupunkiorganisaation toimintaa. Hankintaohjeen keskeisimpiä ympäristövastuullisuuden näkökulmia ovat: kestävyys, korjattavuus, elinkaariajattelu ja hiilijalanjälki, energiatehokkuus, päästöttömyys tai vähäpäästöisyys, jakamistaloudelliset ratkaisut sekä jätestatus elinkaaren lopussa. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää energiahankintoihin, liikkumiseen liittyviin hankintoihin sekä ostettaviin palveluihin kuten siivous- ja ruokapalveluihin. Hankintaohjeen päivittämisen lisäksi yhteistyötä lähikuntien kanssa on jatkettava. Kestävät hankinnat edellyttävät uudenlaista hankintaosaamista ja kaupungin tulee varmistaa, että henkilöstön hankintaosaaminen kehittyy.

Hankintaosaamisen lisäksi hankintoja tekevien tahojen on tunnettava oman alansa markkinat ja se, mihin alan tuottajat ja palveluntuottajat pystyvät vastamaan. Tämän toteuttamiseksi hankinnoista vastaava järjestää tarvittaessa markkinavuoropuhelun. Markkinavuoropuhelussa hankintoja tekevät käyvät tasapuolista vuoropuhelua alan toimittajien kanssa hankinnan kohteesta ja sen määrittelystä. Yhteistyö yritysten kanssa on tärkeää kaupungin hankintojen ympäristövastuullisuuden arvioinnin kannalta.

Kestävät hankinnat

Tavoite	Aikatavoite	Vastuutaho
Kaupungin hankintaohjeen päivitys kestäviä hankintoja tukevaksi	2024	hankintoja tekevät yksiköt, hallinto-osasto, elinkeinotoimi
Kaupunki pitää yllä markkinavuoropuhelua	2026	hankintoja tekevät yksiköt, hallinto-osasto, elinkeinotoimi

Viisas liikkuminen

Paimion kaupunki pyrkii toiminnassaan edistämään viisasta liikkumista ja lisäämään uusiutuvan energian käyttöä liikkumisessa.

Paimio on mukana Föliissä, eli Turun seudun joukkoliikenteessä vuodesta 2024 alkaen. Ihmisiä kannustetaan julkisen liikenteen käyttöön viestinnän keinoin, esim. Paimion julkisen liikenteen aikatauluista tiedottamista tehostetaan ja tuodaan asiakkaalle helposti saavutettavaksi. Lisäksi tiedotetaan joukkoliikenteen ekologisista ja ilmastollisista hyödyistä. Kaupunki edistää myös muita joukkoliikenteen muotoja, kuten paikallisjunan liikennöinnin aloitusta vuonna 2025 Paimion uuden strategian mukaisesti.

Julkisen liikenteen toimivuuden lisäksi on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten julkisen liikenteen kyytiin on mahdollista päästä. Tärkein liityntäliikenteen solmukohta on Paimiossa moottoritien varressa sijaitseva Nesteen pysäkki. Liityntäliikenteen solmukohtiin ja suosituimpien bussipysäkkien läheisyyteen toteutetaan turvalliset pyöräparkit, joissa on esimerkiksi videovalvonta. Lisäksi selvitetään mahdollisuus lisätä ilmaista parkkitilaa henkilöautoille Nesteen pysäkin läheisyyteen.

Paimiossa parannetaan kestävästi liikkumisen olosuhteita ja edellytyksiä Paimion jalankulun ja pyöräilyn edistämishjelman 2021–2026 mukaisesti.

Työmatkapyöräilyyn panostetaan esim. parantamalla kevyen liikenteen kulkuyhteyksiä, panostamalla pyöräparkkien turvallisuuteen ja toteuttamalla erilaisia kokeiluja kuten sähköpyörän kokeilulainaamo. Kaupunki panostaa myös työntekijöidensä työmatkapyöräilyyn työsuhdepyöräetua tarjoamalla strategian mukaisesti sekä parantamalla mahdollisuuksien mukaan pyöräpysäköintiä ja sosiaalitiloja, joissa säilyttää, kuivattaa ja vaihtaa pyöräily- ja työvaatteet.

Pyöräilyyn voidaan kannustaa myös erilaisten tapahtumien ja tempausten avulla, kuten pyörähuoltotapahtuma tai Pyöräilyn Pyöräilytalvi-teemaviikko. Päiväkodeille hankitaan lainattavaksi muksubussi, eli sähköpolkupyörä, jossa on kuljetustilaa useammalle lapselle. Muksubussilla päiväkotilaiset voivat vierailla vähän kaukaisemminkin kohteilla ilman bussi-/taksikuljetusta.

Lapsille ja nuorille annetaan liikennekasvatusta sekä tietoa koulumatkaliikkumisen hyödyistä tapahtumien tai tempausten kautta. Järjestetään esimerkiksi pyöräillen kuljettava rastirata tai tarinakilpailu unohtumattomista koulumatkoista.

Vanhemmat kuljettavat lapsiaan autolla useina iltoina ja viikonloppuina harrastuksiin. Lasten kuljettamisesta syntyviä päästöjä voidaan vähentää jatkamalla ja kehittämällä harrastustoimintaa koulujen yhteydessä. Koulujen yhteydessä tarjottava harrastustoiminta mahdollistaa monille lapsille kivan harrastuksen, johon ei ehkä muuten olisi pystynyt osallistumaan.

Viisas liikkuminen

Tavoite	Aikatavoite	Vastuutaho
Kannustetaan julkisen liikenteen käyttöön säännöllisin tiedotuskampanjoin	2024	markkinointi- ja elinvoimayksikkö
Kaupunki lisää liityntäliikenteen parkkeeraustilaa sekä toteuttaa turvalliset pyöräparkit liityntäliikenteen solmukohtiin	2024	tekninen osasto
Panostetaan työmatkapyöräilyyn: pysäköinti, reitit, kokeilut	2024	tekninen osasto, hallinto-osasto
Kannustetaan asukkaita pyöräilyn pariin tapahtumien ja tempausten avulla	2023	liikuntapalvelut, kestävän kehityksen työryhmä
Liikennekasvatusta ja koulumatkaliikkuksen hyötyjen esiin tuomista lapsille ja nuorille	2024	kasvatus- ja opetuspalvelut, liikuntapalvelut
Jatketaan harrastustoimintaa koulujen yhteydessä lasten kuljetustarpeen vähentämiseksi	2023	vapaa-aikapalvelut
Päiväkoteihin lainaan muksubussi	2025	varhaiskasvatuspalvelut

Resurssiviisaus ja materiaalikierto

Raaka-aineiden kulutus on kestävä ja kierrätysmateriaalien käyttö on maksimoitu. Paimion kaupunki edistää kiertotalousajattelua, energiatehokkuutta ja toimii kestävän kulutuksen esimerkkinä.

Kaupunki toimii esimerkkinä ja toteuttaa energiatehokkuuden, resurssiviisauden ja materiaalikierron periaatteita sekä huomioi ympäristönäkökulmat ja vähähiilisuuden kaavoituksessa, materiaalihankinnoissa, rakentamisessa ja saneerauksessa sekä tilojen käytössä. Uusia alueita kaavoitettaessa pyritään mahdollistamaan uusiutuvan energian erilaiset ratkaisut, ekologinen rakentaminen ja jätetään riittävästi tilaa jätteiden lajittelun toteutukseen. Rakennushankkeissa suunnitellaan sijainnin, rakentamisen ja tulevan käytön vaatimat resurssit niin, että ne ovat kestäviä pitkän tähtäimen ratkaisuja. Rakentamisen suunnittelussa varaudutaan myös ilmastonmuutoksen tuomiin sään ääri-ilmiöihin esimerkiksi materiaalivalinnoilla sekä viher- ja hulevesisuunnittelun avulla.

Purkuilmoitusten ja lupahakemusten jättesuunnitelmien sisältövaatimuksia ja valvontaa on tarpeen kehittää. Työmaiden jätteiden käsittely ja myös työmaat suunnitellaan ekologiseksi esim. jättämällä olemassa olevaa puustoa ja suojaamalla ne työmaan ajaksi. Viherrakentamisessa hyödynnetään entistä enemmän kierrätysmateriaaleja. Työmailla syntyneitä ylijäämämaita voidaan hyödyntää viherrakentamisessa esim. tekemällä puistoihin kumpuja, jotka maisemoidaan kylvämällä niille niittykasvillisuutta luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi.

Kaupungin kiinteistöissä käyttäjiä kannustetaan vähentämään vedenkulutusta ja ilmoittamaan vuotavista vesikalusteista viipymättä. Kaupunki panostaa vesihuoltoverkoston vuotovesien vähentämiseen. Jatketaan uusiutuvien energialähteiden hankkimista ja käyttöä. Kaupungin kiinteistöjen päästöihin voidaan vaikuttaa pitämällä tilojen käyttöaste korkeana, käyttämällä kiinteistöjä energiaa säästävällä tavalla ja toteuttamalla energiatehokkaita teknisiä ratkaisuja. Valaistuksen energiatehokkuutta parannetaan mm. LED-valojen ja valojen liiketunnistimien avulla kiinteistöissä. Paimiossa kaukolämpö on tuotettu jo pitkään pääosin uusiutuvalla energialla.

Kaupungin toiminnoissa edistetään kiertotalousajattelua ja erityisesti kiertotalouteen painottuvia yrityksiä pyritään aktiivisesti ohjaamaan Paimioon. Paimion kaupunki tukee aktiivisesti neuvonnan ja tiedotuksen keinoin Paimiossa jo sijaitsevien yritysten kestävään kiertotalouteen ja päästöjen vähentämiseen tähtääviä toimenpiteitä.

Kaupungin kiinteistöillä tehostetaan kierrätystä ja lajitteluaktiivisuutta parantamalla kierrätysmahdollisuuksia ja lisäämällä kierrätyspisteitä, erityisesti biojätteen keräystä. Tuetaan kompostointiin siirtymistä tempauksilla tai ympäristökasvatuksellisin keinoin ja hankitaan lämpökompostoreja kaupungin toimipisteille, kuten päiväkoteihin. Lisäksi Paimion kouluissa ja varhaiskasvatuksen yksiköissä parannetaan kierrätyspisteitä laajentamalla kierrätysmahdollisuuksia sisältämään mm. muovin kierrätyksen. Tavoitteena on, että jätteiden kierrätys ja kiertotalous tulevat luonnolliseksi osaksi lasten ja nuorten arkea.

Kiinteistöjen käyttäjiä voidaan kannustaa energiatehokkuuteen tarjoamalla kiinteistöjen käyttäjille mahdollisuus seurata kiinteistön veden- ja energiankulutusta. Kriivarin koulussa on käynnissä resurssiviisauteen tähtäävänä ympäristökasvatuksen menetelmänä 50/50 energiansäästömenetelmä. Menetelmä lisää rakennuksia käyttävien energiatietoisuutta ja liittää heidät aktiivisesti mukaan energiansäästötoimintaan. Menetelmän käytön myötä koituvat taloudelliset säästöt jaetaan tasapuolisesti rakennusten käyttäjien ja kaupungin kesken. 50/50 energiansäästömenetelmän tuloksia tarkastellaan ja levitetään menetelmä muihinkin kouluihin.

Vahvistetaan asukkaiden kiertotalousajattelua ja kestävä toimintaa erilaisin tapahtumin, talkoin ja kurssein. Voidaan järjestää esimerkiksi ekotekoviikko, kierrätys- ja lajittelutapahtuma, roskienkeruu- ja vieraslajitalkoot, pyörän huolto- ja korjaustoimintaa, vaatehuoltoa ja kasvisruokakursseja. Asukkaita voidaan kannustaa kestäviin valintoihin esimerkiksi tarjoamalla harrastusvälineiden yhteiskäyttöä ja kierrätystä.

Resurssiviisaus ja materiaalikierto

Tavoite	Aikatavoite	Vastuutaho
Energiatehokkuus, kiertotalous ja ympäristönäkökulmat huomioidaan kaavoituksesta alkaen rakennusten käyttöön	2026	tekninen osasto, kaavoitusyksikkö, kiinteistöpalvelut, rakennusvalvonta, konsernin yhtiöt (vesihuolto, lämpölaitos)
Kaupunki kehittää omalta osaltaan aktiivisesti kiertotaloutta ja kiertotalouteen liittyvää yritystoimintaa alueella	2026	elinkeinotoimi
Tehostetaan kierrätystä ja lajitteluaktiivisuutta kaupungin kiinteistöissä	2024	tekninen osasto, ympäristöpalvelut
50/50 energiansäästömenetelmää laajennetaan muihin kouluihin tulosten perusteella	2024	tekninen osasto, opetuspalvelut
Kiinteistöjen käyttäjien kannustus energiatehokkuuteen	2023	tekninen osasto
Vahvistetaan asukkaiden kiertotalousajattelua ja kestäväää toimintaa	2023	ympäristöpalvelut, hyvinvointilautakunnan alaiset palvelut

Luonnon monimuotoisuus

Kaupunki pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen ja toiminnassa kiinnitetään huomiota ympäristön hyvinvointiin.

Luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen on tarpeellista kiinnittää huomiota niin luonnon itseisarvon takia, mutta myös sen tarjoamien taloudellisten hyötyjen eli ekosysteemipalveluiden kannalta. Hyviä esimerkkejä on Helmi-hankkeiden jatkaminen ja yhteistyö Paimionjoki-yhdistyksen kanssa Paimionjoen parhaan mahdollisen tilan saavuttamiseksi.

Paimion kaavoituksessa huomioidaan jo nyt luonto ja ilmasto, mutta ilmasto muuttuu jatkuvasti, siksi perässä pysyäkseen kaupunki ottaa huomioon entistä paremmin ilmasto- ja ympäristönäkökulmat mahdollisimman laajasti jo heti kaavoituksen alkuvaiheesta lähtien. Kaupunki huomioi lajien elintilan yhtenäisyyden ja uhanalaiset lajit.

Metsien hoidossa kaupunki siirtyy kohti jatkuvan kasvatuksen metsäalueita asteittain niin, että metsänhoitosuunnitelman päivittyessä 2025 ekologisesti kestävä metsänhoito on vahvasti osana suunnitelmaa. Metsänhoitosuunnitelma päivitetään paremmin monimuotoisuutta turvaavaksi ja tunnistetaan mahdollisesti suojeltavat kohteet esim. METSO-kriteerien pohjalta. Virkistyskäyttö huomioidaan metsänhoidossa. Metsänhoidosta tiedotetaan ja viestitään hyvissä ajoin, lisäksi kannustetaan metsänomistajia kestäväan metsänhoitoon. Kaupunki selvittää tarvetta kartoittaa metsäalueiden hiilinielut, jotta niiden määrä pystytään turvaamaan tulevaisuudessa.

Selvitetään kaupungin metsien soveltuvuus METSO-ohjelmaan eli Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaan. METSO-ohjelman tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys. Tämän lisäksi kaupunki edistää Juntolan luonnonsuojelun alueen laajentamista mahdollisuuksien mukaan. Juntolan luonnonsuojelun alue on 1,26 hehtaarin kokoinen alue Paimion pohjoisosassa Paimionjoen rannalla. Laajemman suojelukokonaisuuden muodostamiseksi tulisi aluetta pyrkiä laajentamaan naapurikiinteistöille. Juntolan luonnonsuojelun alueen itäpuolella on uomaltaan lähes luonnontilainen Myllyojan purolaakso ja länsipuolella puustoltaan monipuolista rinnelehtoa, mm. järeitä haapoja. Alueet kuuluvat Paimionjokilaakson Natura 2000 -alueeseen, joten laajennetun suojelun toteutus on perusteltua ja arvokkaita luontokohteita sekä monimuotoisuutta saataisiin suojattua.

Vieraslajien torjuntaa jatketaan käynnissä olevien hankkeiden (esim. VieKas LIFE) parissa, sekä järjestetään talkoita ja tiedotetaan vieraslajeista sekä niiden haitoista ja torjunnasta. Mm. kiekkuravesirutto on merkittävä torjuntakohde tulevinä vuosina.

Tulevissa istutuksissa suositetaan kotoperäisiä ja monimuotoisuutta tukevia kasvilajeja, jalolehtipuita ja pensaskerrostoa sekä kasvilajeja, jotka sopivat hyvin linnuille ja pölyttäjille. Luonnon monimuotoisuutta voidaan lisätä myös viheralueiden hoitokäytäntöjä muuttamalla. Käyttämättömien viheralueiden niityttäminen lisää paikallista luonnon monimuotoisuutta. Niittyjen perustamisen lisäksi luodaan perhospuisto, joka parantaa pölyttäjien ja muidenkin eläinten elinoloja.

Paimion kaupunki selvittää omistamiensa joutomaiden määrän, sijainnin, tilan ja kohteille sopivan käytön. Joutomaita voidaan esim. metsittää hiilinielujen lisäämiseksi, toteuttaa vesiensuojelutoimenpiteitä tai perustaa niittyjä pölyttäjien tukemiseksi. Joutomaat merkitään kaupungin paikkatietorajapintaan.

Kaupunki selvittää alueensa perinnebiotoopit ja pyrkii luomaan niille hoitosuunnitelman, sekä aloittaa hoidon, eli laidunnuksen tai niiton, perinnebiotoopeilla. Perinnebiotoopit merkitään kaupungin paikkatietorajapintaan. Näillä toimilla voidaan lisätä uhanalaisten perinnebiotooppien määrää ja laidunnus toimii myös vieraslajeja torjuvana keinona. Laidunkohteita voisi olla esim. Vähäjoen varrella. Niittoja kohteilla selvitetään ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Luonnon monimuotoisuus

Tavoite	Aikatavoite	Vastuutaho
Jatketaan työtä luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi ja kääntämiseksi kohti rikastumista	2026	ympäristöpalvelut
Kaupungin metsien hoito kestäväksi ja monimuotoisuutta turvaavaksi	2025	tekninen osasto, ympäristöpalvelut
Kaupunki selvittää METSO-ohjelmaan sopivat suojelukohteet omistamissaan metsissä ja edistää Juntolan luonnonsuojelualan laajentamista	2023	tekninen osasto, ympäristöpalvelut, viheryksikkö
Kaavoituksessa huomioidaan entistä paremmin luonnon monimuotoisuus sekä ilmasto- ja ympäristönäkökulmat	2026	tekninen osasto, kaavoitusyksikkö
Kaupunki jatkaa vieraslajien torjuntaa	2023	viheryksikkö, ympäristöpalvelut
Kaupunki jatkaa panostamista viheralueiden hoitoon luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi	2024	viheryksikkö
Kaupunki niityttää käyttämättömiä viheralueita ja perustaa perhospuiston	2024	viheryksikkö, ympäristöpalvelut
Kaupunki kartoittaa omistamansa joutomaat ja selvittää niiden käyttömahdollisuudet	2024	tekninen osasto, ympäristöpalvelut, kaavoitusyksikkö, paikkatietoyksikkö (rajapinta)
Hoidetaan perinnebiotooppeja	2025	ympäristöpalvelut, viheryksikkö, paikkatietoyksikkö (rajapinta)

Toimintakulttuurin muutos

Kaupunki toimii esimerkkinä ympäristövastuullisessa toiminnassa ja huomioi kaikissa päätöksenteon tasoissa ympäristövastuulliset näkökulmat.

Kaupunki arvioi vähintään sanallisesti ympäristövaikutukset niissä hankinnoissa ja päätöksenteossa, joista syntyy merkittävästi ilmastoon ja ympäristöön kohdistuvia päästöjä. Tämä tuo ympäristövaikutusten arvioinnin osaksi päätöksentekoa ympäristönsuojelun lisäksi myös muille toimialoille.

Kaupunki panostaa työhyvinvointiin ja työtapojen kehitykseen kehittämällä etätyökäytäntöjä ja yhteisiä työtapoja vähentäen välivaiheita, jolloin työnteko sujuvoituu. Työllistämistoimia kohdennetaan ympäristövastuullisuuskulma huomioon ottaen. Ilmasto- ja ympäristöohjelman tavoitteita edistetään kohdentamalla palkkatukityöllistettyjen aikaa toimenpiteiden toteuttamiseen, esim. vieraslajien torjuntaan. Työhyvinvoinnin edistämistoimiin sisällytetään luontosuhteen vahvistaminen.

Tilojen tehokkaampaan käyttöön panostetaan kehittämällä kaupungin asiakaslähtöistä järjestelmää, jonka kautta kaupungin tiloja lainataan/vuokrataan asukkaiden käyttöön. Kirjasto tarjoaa jo tiloja mm. oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan. Tarkastellaan kaupungin mahdollisuuksia tarjota kuntalaisille etätyöpisteitä, joiden avulla vähennettäisiin työmatkapäästöjä.

Kilpailutuksen ja sopimuksien avulla voidaan määritellä millaisia kriteerejä ruoka- ja siivouspalveluilta velvoitetaan. Tulevia palveluja kilpailutettaessa pyritään suosimaan kestävämpiä valintoja. Tavoitteena on tarjota entistä enemmän ekologista ruokaa ateriapalveluissa ja esim. koulujen kotitaloustunneilla. Suositetaan paikallista, luomua ja kasvisruokaa sekä vähennetään ruokahävikkiä. Selvitetään hävikkiruuan jakelukokeilun aloittamista. Siirrytään käyttämään ekologisempia pesuaineita.

Ympäristökasvatukseen panostetaan jatkossakin eri teemojen avulla. Ihmisen luontosuhde kehittyy lapsesta saakka, siksi on tärkeä turvata metsät ja muut luontokohteet, jotka toimivat varhaiskasvatuksen ja koulujen oppimisympäristöinä. Paimio lisää ilmasto- ja energia-asioiden opetusta kouluissa ja varhaiskasvatuksessa. Ympäristökasvatus on jo varhaiskasvatuksen perusteissa ja olennainen osa toimintaa. Ympäristökasvatukseen panostetaan jatkossakin varhaiskasvatuksessa. Peruskouluissa osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia toteutetaan kestävä kehityksen tai ympäristökasvatuksen teemoja. Lukiossa kestävä kehityksen teemaa ja ympäristökasvatusta pidetään esillä Erasmus+ -hankkeen avulla. Tarjotaan ilmastomuutokseen, kestäväan kehitykseen ja kiertotalouteen liittyvää koulutusta opettajille, ohjaajille ja varhaiskasvatukseen. Kirjasto- ja kulttuuripalvelut tekevät myös ympäristökasvatustyötä ja luontosuhteen vahvistamiseen tähtäävää kulttuurikasvatustyötä, jonka lisäksi luovat mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen. Kaupunki panostaa myös aikuisille suunnattuun ympäristökasvatukseen. Ympäristöasioista kiinnostuneille kuntalaisille tarjotaan kursseja ja luentoja erilaisista aiheista, kuten vaikka vedenkulutus, lämmitys ja lämmitysjärjestelmien säätö, liikenne, kierrätys, vaatteiden kierrätys, ja siitä miten asukkaat pystyvät vaikuttamaan Paimionjoen tilaan. Yhteistyössä NuVan kanssa järjestetään nuorille tapahtumia ja työpajoja, joissa nuoret pääsevät itse tekemään ja tutustumaan kestäviin ratkaisuihin ja ilmastotoimiin. Voidaan myös tarjota viljelylaatikoita esim. koulujen, päiväkotien tai vanhainkotien pihalle halukkuudesta riippuen.

Kaupunki viestii aktiivisesti ajankohtaisista ympäristöasioista monikanavaisesti. Kaupunki tiedottaa ilmasto- ja ympäristöohjelman toteutumisesta asukkaille sekä välittää aktiivisesti tietoa Paimion ympäristön tilasta sekä uusista hankkeista. Ympäristöviestinnän tulee näkyä kaikkien toimialojen viestinnässä.

Yhteistyön ja keskustelun tehostaminen yritysten, toimijoiden, erilaisten organisaatioiden, yhdistysten, järjestöjen, toisten kuntien sekä muiden tahojen kanssa parantaa toimien ja tavoitteiden onnistumista. Esimerkiksi kirjasto edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua omalta osaltaan. Tiedon ja taidon jakaminen johdattavat kohti uusia kestäviä ratkaisuja, joista hyötyvät kaikki osapuolet. Hyödynnetään myös Valonian asiantuntemusta.

Toimintakulttuurin muutos

Tavoite	Aikatavoite	Vastuutaho
Merkittävien päätösten ja hankintojen yhteydessä arvioidaan ympäristövaikutukset vähintään sanallisesti	2026	kaikki toimialat
Kaupunki panostaa työhyvinvointiin ja työtapojen kehittämiseen	2024	kaikki toimialat, henkilöstöhallinto, työsuojelutoimikunta, hallintopalvelut, tekninen osasto (palkkatukityöllistettyjen suhteen)
Kaupunki panostaa ympäristökasvatukseen	2024	ympäristöpalvelut, kasvatus- ja opetuspalvelut, Paimion opisto, vapaa-aikapalvelut, kirjasto- ja kulttuuripalvelut
Kaupunki panostaa ympäristöviestintään	2024	ympäristöpalvelut, markkinointi- ja elinvoimayksikkö, kaikki toimialat tilanteen mukaan
Parannetaan kaupungin tilojen tehokasta käyttöä ja etätyömahdollisuuksia	2024	hallintopalvelut, tekninen osasto, kirjasto- ja kulttuuripalvelut
Ruoka- ja siivouspalveluita hankittaessa suositaan ekologisia ruokia ja pesuaineita	2026	tekninen osasto, kiinteistöpalvelut
Kaupunki lisää yhteistyötä eri toimijoiden kanssa	2026	kaikki toimialat

Ohjelman seuranta

**Kaupungin ylimmän johdon, poliittisten päättäjien sekä kaupungin
työntekijöiden sitoutuminen ja osallistuminen toimenpiteiden
toteuttamiseen on elintärkeää ohjelman onnistumisen kannalta.**

Tehtyjen parannusten, toimien ja hankkeiden seurantaan tehostetaan sekä otetaan käyttöön mittareita tulosten tarkastelun avuksi. Seuranta toteutetaan vuosittain ja ohjelman seurantatyökalu julkaistaan kaupungin työntekijöiden käyttöön sisäisessä intranetissä. Mittareita seuranta varten tulee kehittää ja ottaa mallia muualta, jotta seurannasta tulee mahdollisimman selkeää ja yksinkertaista. Esimerkkinä Helmi-hankkeiden seuranta, jossa tarkastellaan kuinka isolla alueella on tehty toimia (paikkatietoaineisto), seurataan hankealueiden kehitystä vuoden välein (tarkastuskäynnit ja valokuvat) ja viiden vuoden välein helmikohtien luonnontilasta kertovan tarkemman raportin avulla. Seuranta tehostetaan useilla osa-alueilla kiinteistöjen energiankulutuksesta vieraslajien esiintymiseen, jotta saadaan parempi kuva toimien vaikuttavuudesta sekä tietoa mihin asioihin pitää erityisesti panostaa vielä.

Kaupungin vuokrapellot vuokrataan 5 vuoden vuokra-ajalle, suurin osa peltovuokrasopimuksista päivitettiin vuonna 2021 syksyllä. Vuokra-aikaa on mahdollista jatkaa entisin ehdoin uudella 5-vuotiskaudella, jos viljelijä kalkitsee tai käsittelee kipsillä vuokrasopimukseen sisältyvät pellot. Peltöjen kipsikäsittelyssä kipsiä levitetään pelloille vähentämään sieltä vesistöihin karkaavaa fosforikuormaa. Kipsikäsittely on todettu toimivaksi vesiensuojelukeinoksi, sillä kipsi vähentää fosforikuormaa tehokkaammin ja edullisemmin kuin mikään muu vaihtoehto. Tehtyjen/tehtävien kipsi-/kalkkikäsittelyjen vaikutuksia seurataan kaupungin vuokrapelloilla esim. maaperänäytteiden avulla.

Ilmasto- ja ympäristöohjelman toimenpiteet sidotaan jokavuotiseen talousarvioon ja niiden toteutumista seurataan tilinpäätöksessä. Ohjelman vieminen talousarvioon ja tilinpäätökseen nostaa ympäristö- ja ilmastovastuullisuuden osaksi kaupungin jokapäiväistä toimintaa ja koskemaan koko kaupunkiorganisaatiota.

Tavoitteiden toteutuminen ja Paimion ympäristön tila kootaan vuosittain raporttiin, joka luovutetaan päätöksentekoon sekä kaupungin henkilökunnalle. Raporttiin sisällytetään vuosittainen CO₂ -raportti (päästölaskentapalvelu). Kootun ilmasto- ja ympäristöraportin valmistelee ympäristönsuojeluyksikkö yhteistyössä työryhmän kanssa.

Ilmasto- ja ympäristöohjelman tavoitteita seuraa Kestävän kehityksen -työryhmä, joka koostuu toimialajohtajista, lautakuntien, nuorisovaltuuston, kaupunginhallituksen ja -valtuuston keskuudesta valituista edustajista. Työryhmä kokoontuu noin kolme kertaa vuodessa. Kestävän kehityksen työryhmän kokouksesta tehdään muistio, joka jaetaan koko kaupungin henkilökunnalle sähköisesti. Lisäksi toimialajohtajilla on velvollisuus raportoida oman toimialansa työntekijöille työryhmän kokousmuistiosta. Kestävän kehityksen työryhmä lähettää kokousmuistionsa tiedoksi lautakunnille, kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle sekä nuorisovaltuustolle, jolloin päättäjillä on mahdollisuus tutustua muistioon.

Ohjelman tekoon osallistuneet

Ohjelman valmisteluun osallistui Paimion kaupungin Kestävän kehityksen työryhmä, asiantuntijat Valoniasta ja Paimion kaupungilta sekä kaikki kyselyn kautta osallistuneet Paimion asukkaat ja työntekijät. Kiitokset kaikille ilmasto- ja ympäristöohjelman tekoon osallistuneille!

Kestävän kehityksen työryhmä

Eeva-Sirkku Pöyhönen, sosiaali- ja terveysjohtaja
Jaana Hölsö, hallintojohtaja, hallintopalvelut
Jouko Olander, sosiaali- ja terveyslautakunta
Juha Saarinen, tekninen johtaja, tekniset palvelut
Jyrki Lumiainen, sivistysjohtaja, sivistyspalvelut
Katja Tiittanen, hyvinvointilautakunta
Kimmo Jalonen, kaupunginhallituksen edustaja
Maiju Mönkäre, nuorisovaltuusto
Markus Hemmilä, koulutuslautakunta
Mikko Kuusilehto, Paimion Yrittäjät ry:n edustaja
Olli Koivukangas, ympäristölautakunta
Piia Koriseva, hyvinvointilautakunta
Rami Backman, hyvinvointilautakunta
Rauno Berg, tekninen lautakunta
Sanna-Maija Ansio, kaupunginhallituksen edustaja, työryhmän puheenjohtaja
Sari Mäkiö, kaupunginhallituksen edustaja
Susanna Sivonen, hyvinvointilautakunta
Terhi Reponen, kaupunginhallituksen edustaja
Timo Virta, kaupunginhallituksen edustaja
Tomi Nieminen, kaupunginhallituksen edustaja
Venla Oinonen, nuorisovaltuusto

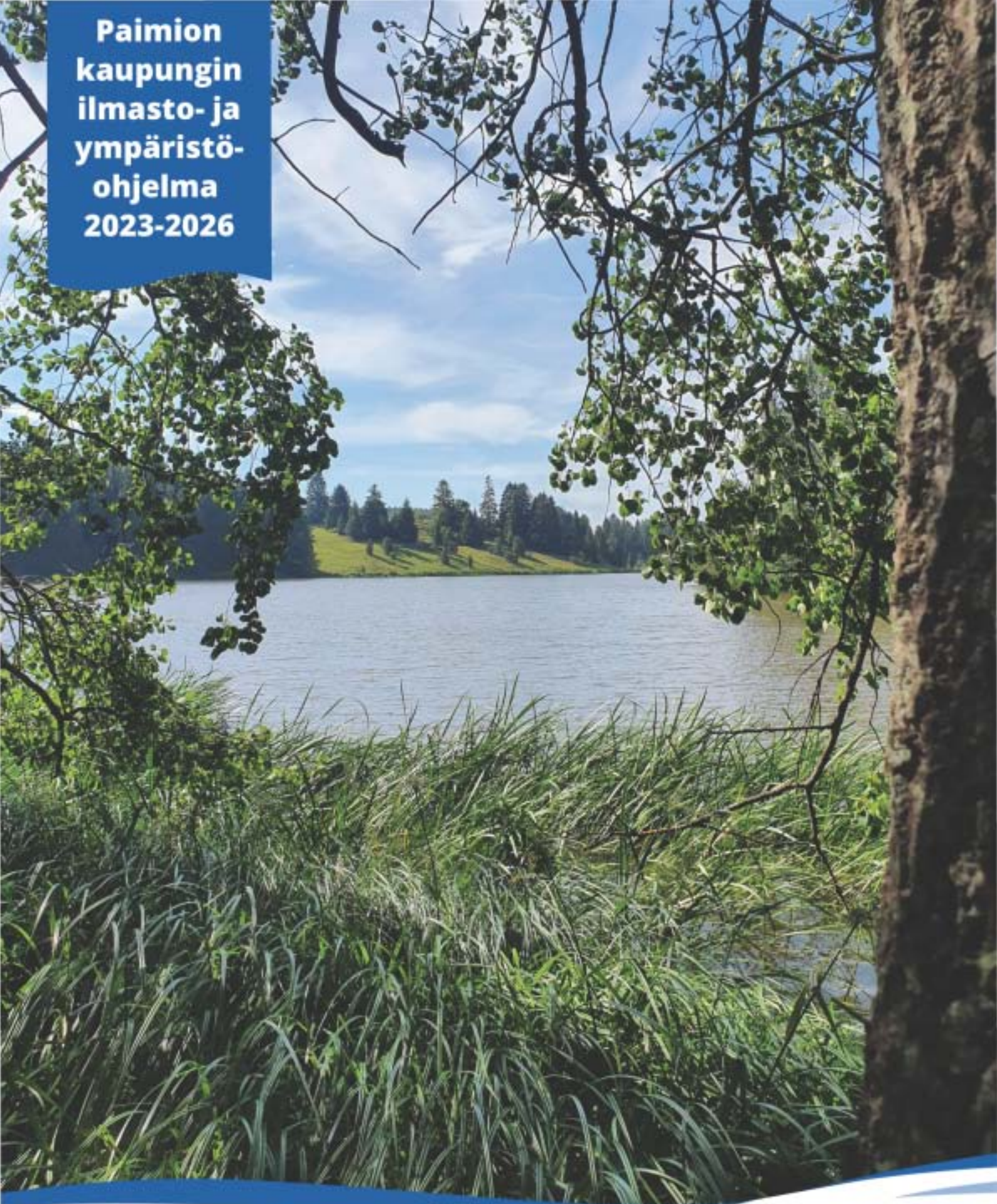
Asiantuntijat

Anna von Zweybergk, ilmastoasiantuntija, Valonia
Liisa Harjula, energia-asiantuntija, Valonia
Liisa Kaskiluoto, ympäristöinsinööri
Riikka Leskinen, toimialapäällikkö, Valonia
Sinikka Koponen-Laiho, ympäristönsuojelusihteeri

**Paimion
kaupungin
ilmasto- ja
ympäristö-
ohjelma
2023-2026**

PAIMIO

Paimion kaupunki

Vistantie 18
PL 50, 21531 PAIMIO

Vaihde: (02) 474 511
paimio.kaupunki@paimio.fi
www.paimio.fi